

Täysistunto

Keskiviikko 24.4.2024 klo 14.14—22.57

7. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi luonnonsuojelulain muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 41/2024 vp

Lähetekeskustelu

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 7. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään ympäristövaliokuntaan.

Keskusteluun varataan tässä vaiheessa enintään 30 minuuttia. Jos puhujalistaa ei päästä loppuun, asian käsittely keskeytetään ja sitä jatketaan muiden asiakohtien jälkeen. — Ministeri Mykkänen.

Keskustelu

16.09 Ympäristö- ja ilmastoministeri Kai Mykkänen (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tämän lakiesityksen tavoite on siis sujuvoittaa uusiutuvan energian hankkeita, ja laki liittyy Euroopan unionin niin sanotun RED III- eli uusiutuvan energian direktiivin kolmannen revision toimeenpanoon. Tämä RED kolmonen tuli voimaan viime marraskuussa, ja käytännössä direktiiviin lisättiin tämän luonnonsuojelulain kannalta kaksi selkeää artiklaa, jotka liittyvät luonnonsuojelulain soveltamisalaan. Nämä artikkelit on toimeenpantava 1. heinäkuuta tätä vuotta mennessä.

Ensinnäkin luonnonsuojelulakiin tämän nojalla ehdotetaan säännöstä, jonka mukaan uusiutuvan energian tuottamiseen liittyvän hankkeen tutkinnassa tai luvituksessa tulee aina noudattaa erittäin tärkeän yleisen edun käsitettä tarkennettuna siten, että todella uusiutuvan energian hankkeet kuuluvat aina sen piiriin myös luonnonsuojelulain luonnonsuojeludirektiivin kansalliseen täytäntöönpanoon liittyvissä asioissa. Säännöksen nojalla myös jatkossa uusiutuvan energian hankkeille voitaisiin myöntää poikkeus luonnonsuojelulain lajisuojeluun ja Natura 2000 -verkostoon liittyvissä säännöksissä, mikäli myös muut laissa säädetyt edellytykset poikkeuksille täyttyisivät.

Lisäksi säädettäisiin, että uusiutuvan energian tuottamiseen liittyvän hankkeen ympäristövaikutusten arviointi ja Natura-arviointi olisi aina suoritettava samassa yhteydessä, siis sujuvoitettuna.

Kolmanneksi lakiin ehdotetaan selkeyttävää säännöstä koskien asianmukaisin luvin rakennettavan uusiutuvan energian tuotantolaitoksen rakentamisen tai toiminnan yhteydessä tahattomasti menehtyviä rauhoitetun lajin yksilöitä. Jos siis esimerkiksi lintuja kuolee tahattomasti tuulivoimalan lapoihin, kyse ei olisi tahallisesta tappamisesta. Tuotantolaitoksen rakentamisessa ja toiminnassa on kuitenkin asianmukaisesti pyrittävä estämään rauhoitetun lajin yksilöiden menehtyminen ja niihin kohdistuvat häiriöt lieventävin toimenpitein, esimerkiksi sijoittamalla voimalaitos lintujen muuttoreittien ulkopuolelle ja riittävän etäällä le suurten petolintujen tunnetuista pesintäpaikoista. Eikä säännös sinänsä vapauta poikke-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 41/2024 vp

usluvan hakemisesta, jos yksilöitä on tarkoitus tappaa tai niiden pesiä poistaa tai esimerkiksi rakentaa energiansiirtolinjoja pesintäkauden aikana.

Luonnos on ollut lausuntokierroksella helmi—maaliskuussa neljän viikon ajan, ja esityksestä on jätetty 70 lausuntoa. Lausunnoissa on nostettu esiin erilaisia, myös kriittisiä, huomioita säännöksistä. Yleisesti uusiutuvan energian tuotantolaitosten vaikutuksista on myös lausuttu paljon laajemmallekin kuin esityksen soveltamisalaan kuuluu. Säännöksiä ja erityisesti lain perusteluita on tarkennettu lausuntojen perusteella ja pyritty selventämään säännösten merkitystä.

Hallitus toimittaa eduskunnalle myöhemmässä vaiheessa myös hallituksen esityksen niistä uusiutuvan energian direktiivin edellyttämistä lainsäädännön muutoksista, jotka on pantava täytäntöön toukokuussa 2025. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Kiitokset ministerille esittelystä. — Sitten menemme puhujalistaan. — Edustaja Kallio.

16.13 Vesa Kallio kesä: Arvoisa puhemies! Luonnonsuojelulakiin ehdotetaan tehtäväksi uusiutuvan energian RED III -direktiivistä johtuvia muutoksia. Käytännössä tämä tarkoittaa, että uusiutuvan energian tuottamisen hankkeissa tehtäisiin yhtä aikaa ympäristövaikutusten ja Natura-arvioinnit. Mikäli näissä hankkeissa toteutetaan lieventäviä toimenpiteitä, mahdollistaisi se joidenkin EU:n luonto- ja lintudirektiiveihin kuuluvien lintujen mahdollisen hävittämisen tai häiritsemisen eikä sitä pidettäisi tahallisenä. Muutosten myötä luonto- ja lintudirektiivien säännöksiin liittyvän erittäin tärkeän yleisen edun käsitettä tarkennettaisiin niin, että uusiutuvan energian hanke luettaisiin aina sen piiriin.

Arvoisa puhemies! Ehdotetut muutokset ovat lähtökohtaisesti kannatettavia mutta sisältävät joitain huomioitavia seikkoja.

Ympäristövaikutusten ja Natura-arvioiden käsittely yhdessä sujuvoittaisi hankkeiden valmistelua. Tähän sekä ennakoitavuuteen liittyy hallituksen esityksen luonnoksessa oleva RED III -direktiivin vaatimus, että mikäli mahdollista ympäristövaikutusten arviointia edellytetään, toimivaltaisen viranomaisen on lausuntoa antaessaan määriteltävä, mitä tietoja ympäristövaikutusten arviointiselostukseen tulee liittää. Tämä tarkoittaisi samalla, että tietojen kattavuutta ei enää myöhemmin laajennettaisi.

Jotta sujuvoittaminen toteutuu käytännössä, edellyttää se riittävää ja asiantuntevaa viranomaisresursointia. Suojeltujen lajien hävittämisen ja häiritsemisen tahallisuuteen liittyvän muutoksen osalta on huomioitava direktiivin ja ehdotetun kansallisen säännöksen sanamuotojen ero. Direktiivissä todetaan, että ”on toteutettu tarvittavia lieventäviä toimenpiteitä”, mutta luonnonsuojelulakiin ehdotetaan muotoa ”on toteutettu asianmukaiset toimenpiteet tällaisen tappamisen välttämiseksi ja häiriöiden estämiseksi”. Vaikka kirjausten tausta-ajatusta voi pitää samana, on silti syytä varmistaa, ettei erilainen sanamuoto aiheuta jatkossa tulkintaongelmia. On myös syytä harkita tarvetta sisällyttää kansalliseen sääntelyyn mahdollisuus hyödyntää direktiivin hengen mukaista ajatusta siitä, että on mahdollista hyödyntää myös uusia ja vielä testaamattomia toimenpiteitä.

Arvoisa puhemies! Vaikka uusiutuvan energian hankkeita pidettäisiin erittäin tärkeän yleisen edun mukaisina sekä kansanterveyttä ja turvallisuutta palvelevina, on syytä ottaa huomioon erilaisia näkökulmia tähän liittyen. Lähtökohtaisesti on hyvä, että luonto- ja lintudirektiivien tulkinta selkeytyy yhden poikkeusedellytyksen täyttymisen osalta. On kuitenkin hyvä ottaa huomioon myös se, kuinka paljon Suomessa on todellista tarvetta tehdä

Pöytäkirjan asiakohta PTK 41/2024 vp

poikkeuksia uusiutuvan energian investointien kohdalla. Suomessa uusiutuvan energian osuus on suuri, ja voidaan arvioida, ettei nykyinen lainsäädäntö ole ainakaan tähän mennessä kohtuuttomasti haitannut tai hidastanut näiden investointien toteutumista — toki varmasti yksittäisiä vastakkaisiakin esimerkkejä löytyy.

Oleellinen kysymys on, onko olemassa riski, että jatkossa entistä useampi teollisuuden ala voitaisiin määritellä yleisen edun mukaiseksi. Tällöin nopeutetun käsittelyn piiriin tulevien hankkeiden ja sen myötä poikkeuksien määrä eliölajien suojelua koskevista säännöksistä voisi kasvaa. Tällaisena luontoa merkittävästi kuormittavana toimialana tulee erityisen kriittisesti arvioida uusiutuvan energian tuottamiseen ja käyttöön liittyvää akkuminaaliteollisuutta. 15 itäisen Suomen kuntaa sekä Etelä-Savon maakuntaliitto julkaisivat syksyllä 2023 julistuksen Saimaan alueen säilyttämisestä malmikaivostoiminnan ulkopuolella. Julistuksen otsikko kertoo oleellisen, minkä lisäksi yksi kappale tiivistää myös tähän hallituksen esitykseen liittyvän keskeisen huomion, jota ei voi sivuuttaa: ”Kaivostoiminnan lupien perusteena tulee olla kattava intressivertailu, jossa arvioidaan kokonaisvaltaisesti kaivostoiminnan merkitystä suhteessa paikkakunnan asutusoloille ja elinkeinoille aiheutuvaan haittaan.”

Arvoisa puhemies! Lainsäädännön sujuvoittaminen on aina lähtökohtaisesti hyvä asia. Sujuvoittamisen vaikutuksia, suoria ja välillisiä, sekä kustannuksia ja niiden kohdentumista tulee kuitenkin aina tarkastella äärimmäisellä huolellisuudella, niin myös tässä kohtaa luonnonsuojelulakia muutettaessa. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Reijonen.

16.17 Minna Reijonen ps: Arvoisa puhemies! Kiitoksia arvoisalle ministerille esittelystä.

Ihan kysyisin sen verran, että lipeääkö tämä esitys tai meneekö se lähelle tai vaikuttaako se mitenkään tähän valkoposkiahiongelmaan, kun se kuitenkin on tuolla maatiloilla ja muutenkin niillä on kaikenlaista tuotantolaitosta ja muuta voi olla, niin vaikuttaako tämä mitenkään näihin? — Kiitos.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Juvonen.

16.17 Arja Juvonen ps: Arvoisa rouva puhemies! Tällä ehdotetulla lailla pantaisiin kansallisesti täytäntöön muutokset uusiutuvista lähteistä peräisin olevan energian käytön edistämiseksi annetun Euroopan parlamentin neuvoston direktiiviin liittyvistä asioista. Elikkä kysymyksessä on EU:sta tuleva direktiivi. Tämän direktiivin valmistelun aikana alkoi Venäjän hyökkäyssota Ukrainaa vastaan, ja silloin myös maakaasun toimitusten ennennäkemätön väheneminen varmasti lisäsi sitä painetta viedä eteenpäin tätä direktiiviä.

Nostaisin esille tästä hallituksen esityksestä lausuntopalautetta. Tässähän puhutaan uusiutuvista energiamuodoista, ja tuulivoima on se, joka nousee hyvin vahvasti keskustelussa esille.

Haluan puhua tästä siksi, että 14.4. vuonna 24, eli tänä vuonna, Itä-Suomen yliopisto selvitti sitä, että tämä tuulivoimarakentaminen ja innokkuus siihen voi tyssätä paikallisten ihmisten vastustukseen. Suomeen on rakennettu tuulivoimaa paljon ja nopeasti, ja mikäli näitä tuulivoima-alueiden erilaisia yhteisvaikutuksia ei huomioida normaalia ja aiempaa paremmin, niin kyllä paikallinen vastustus voi yltyä niin kovaksi, että tuulivoimarakentaminen oikeasti saa vastatuulta ja ihmiset alkavat sitä vastustamaan. ”Tuulivoiman paikal-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 41/2024 vp

linen hyväksyttävyyys on Suomessa koetuksella”, sanottiin tässä lehtiartikkelissa, ja tämä oli Itä-Suomen yliopiston tutkijoiden näkemys.

Tässä lausuntopalautteessa muun muassa Pelastetaan Pielaveden luonto ry ja kahdeksan yksityishenkilöä ovat kommentoineet juurikin sitä, että tuulivoiman haitalliset vaikutukset luontoon, elämistöön, terveyteen ja ympäristöön tulisi huomioida. Täällä on myös nostettu esille maanomistajien oikeusturvaan liittyviä kysymyksiä uusiutuvan energian, erityisesti tuulivoiman, rakentamiseen liittyen, ja huoli vaikutusmahdollisuuksien kaventumisesta on huolestuttanut ihmisiä. Yksityishenkilöt mutta myös Maisema ry, Suomen luonnonsuojeluliitto, Muonion ja Kolarin Luonto ry, Tuulivoima-kansalaisyhdistys ry, Villilohi ry ja Suomen Yrittäjät ovat todenneet lausunnoissaan näin. Saamelaiskäräjät ja saamelaispaliskunnat ovat esittäneet huolestumisensa uusiutuvan energian mahdollisesta rakentamisesta saamelaisalueelle ja sen aiheuttamista vaikutuksista alkuperäiskansan perustuslailliseen suojaan.

Elikkä tällaisia vakavia, isoja kysymyksiä, ja varmasti, ministeri, näitä kohtaatte kiertäessänne Suomea. Kysyisinkin: Miten vastaatte näihin huoliin? Maisema-, välke- ja äänihaitat huolestuttavat. Mainitsitte myös lintujen kuolemat tuulivoiman lapoihin. Kyllä minä pidän sitä aika tahallisenä. Minusta on huolestuttavaa, jos rakennetaan niin, että lintuja lentää lapoihin, kuolee ja pesimisalueet vaarantuvat. Miten vastaisitte tähän? — Kiitos.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Aalto-Setälä.

16.21 Pauli Aalto-Setälä kok: Arvoisa rouva puhemies! Kiitos ministerille esityksestä. Nyt puhutaan oikeastaan erittäin tärkeästä asiasta. Me olemme sitoutuneet siihen, että luovutaan fossiilisista polttoaineista, niin ainoa tapa on rakentaa silloin puhdasta energiaa lisää. Tämä, vaikkakin on kotoisin EU-direktiivistä tänne Suomeen tullut lakiesitys, nimenomaan nopeuttaisi luvitusta, selkeyttäisi ja kirkastaisi sitä, mahdollistaisi lisää puhtaan energian tuotantoa. Tätä ongelmaa, joka meidät käristyttää kuoliaaksi, ei oikeastaan voi ratkaista muuten kuin rakentamalla lisää puhdasta energiaa.

Se, mikä tässä on haasteellista, on se, että sillä on myöskin negatiivisia vaikutuksia. Luonnonsuojelunäkökulma pitää ottaa huomioon, ja varmaan valiokunnassa sitä käsittelemme. Mutta sitten, kun luin näitä perusteluja, joita oli muuten kohtuullisen paljon, 70 lausuntoa, niin täällä kuitenkin oli oikeastaan aika rohkaiseva vaikutusarvio. Täällähän sanotaan näin, että ”ehdotetulla muutoksella ei myöskään olisi merkittävää vaikutusta luonnonsuojelun kannalta, koska se koskisi vain uusiutuvan energian tuotantolaitoksen rakentamisen tai toiminnan yhteydessä tahattomasti tapahtuvaa yksilön kuolemaa, kuten esimerkiksi linnun lentämistä tuulivoimalan liikkuvaan siipeen, mitä tälläkään hetkellä ei hallintokäytännössä ole pidetty tahallisenä toimintana. Ehdotetuilla muutoksilla ei arvioida olevan merkittäviä taloudellisia vaikutuksia”. Siksi kannatan tätä esitystä. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Pitko.

16.22 Jenni Pitko vihr: Arvoisa puhemies! Kaikki esitykset, jotka parantavat mahdollisuutta saada Suomeen lisää uusiutuvaa energiaa, ovat tervetulleita eduskuntaan, mutta samalla tietenkin täytyy muistaa se, että vihreä siirtymä täytyy toteuttaa niin, että se ei aiheuta haittaa luonnolle — muutenhan se ei voi olla vihreä. Lähtökohdan tulisi mielestäni olla jatkossakin se, että vihreän siirtymän hankkeet sijoitetaan aina luonnonsuojelualueitten ul-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 41/2024 vp

kopuolelle. On itse asiassa ehkä vähän absurdi ajatuskin tämmöisessä laajassa maassa kuin Suomi, missä meillä tällä hetkellä kiihtyvissä määrin tuulivoimaakin rakennetaan, että tuulivoimaa jouduttaisiin jossakin vaiheessa rakentamaan luonnonsuojelualueelle. Se ei missään tapauksessa mielestäni voi olla hyväksyttävää.

Asia, joka tässä esityksessä kaipaakin mielestäni vielä selkiyttämistä, on erityisesti vihreän siirtymän hankkeiden määrittely niiden kokoluokan osalta, mutta myös esimerkiksi sen osalta, voivatko vesivoima ja biomassa olla mukana vihreän siirtymän hankkeissa. Mietin juuri tätä, että vihreäksi siirtymäksi ei voi sanoa hanketta, jolla on toisaalta positiivisia ilmastovaikutuksia mutta toisaalta merkittäviä negatiivisia vaikutuksia. Tiedetään, että vesivoima ja biomassa ovat tällaisia, siinä missä niillä kyllä fossiilista energiaa korvataan, niin niitten luontohaitat ovat merkittäviä myös biomassan osalta — toki myös ilmastohaitat, jos hiilinielut sitä kautta pienenevät.

Tämä luvituksen sujuvoittaminen on totta kai yhteinen tavoite, ja mielestäni on hyvä asia, että tutkitaan myös mahdollisuutta näitten erilaisten lupaprosessien yhtäaikaiseen edistämiseen. On toki myös niin, että tämmöinen ajoittaminen voi johtaa siihen, että tehdään myös tarpeettomia asioita, jos huomataan, että ei ole edellytyksiä ympäristöluralle mutta on silti jo tehty laajat Natura-vaikutusten arvioinnit. Luvitukseen liittyy kuitenkin suuri huoleni, ja se liittyy hallituksen sopeutustavoitteeseen valtionhallinnossa, mikä merkittävästi osuu ympäristöhallintoon, sekä ministeriöön että ely-keskuksiin. Metsähallituksessa on tehty jo laajoja irtisanomisia, ne ovat juuri näitä valtion luonnonsuojelualueen hallitsijoita.

Lopuksi haluan kuitenkin sanoa, että isossa kuvassa on tärkeää, että hallitus on sitoutunut edistämään päästötöntä energiaa. Sitä tarvitaan paljon lisää. Ja vaikka jo nyt näyttää siltä, että yksityiset rahavirratt sinne luonnostaan ohjautuvatkin, ei me silti voida jäädä vain odottamaan tumput suorina. Tarvitsemme kyllä kuitenkin myös mielestäni sitä keskustelua tässä yhteiskunnassa, miten vihreä siirtymä toteutetaan kestävästi. Toivonkin, että hallitus tuo meille lisää esityksiä tänne eduskuntaan, sellaisia, jotka sekä edistävät ilmastomuutoksen torjuntaa että vaalivat meidän luonnon monimuotoisuutta.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Malm.

16.25 Niina Malm sd: Arvoisa rouva puheenjohtaja! Tähän edustaja Pitkon puheenvuoroon siitä, että resurssien väheneminen, lupakäytäntöjen jouhevoittaminen on sellainen dilemma, josta myös me SDP:ssä kannamme huolta ja johon on syytä käyttää aikaa tämän esityksen osalta.

Mutta oikeastaan se, mitä tässä kohtaa haluan tuoda esiin, on nimenomaan uusiutuva energia ja sen tarve. Varsinkin itäisessä Suomessa on edellytykset sille, että myös uusiutuvaa energiaa ja energiaa yleisesti ottaenkin on teollisuudelle, joka meillä siellä varsinkin kaakkoisella kulmalla on vielä hyvinvoivaa. Tästä nimittäin kertoo se, että Imatran terästehtas Ovako on tänään ilmoittanut suuresta investoinnista, joka on 30 vuoteen isoin, mitä koko tehtaassa on tehty. Se omalta osaltaan kertoo sitä kieltä, että Suomessa terästeollisuudella ja yleisesti ottaen teollisuudella on kyllä tulevaisuutta, mutta siihen myös tullaan tarvitsemaan energiaa. Tietenkin heillä on tätä jo mietitty, ja myös vetyputkia ja ylijäämävedyn käyttöä tullaan tulevaisuudessa kokeilemaan ja hyväksikäyttämään.

Sillä, että kun me täällä säädämme lainsäädäntöä, on merkitystä vuosikymmenten päähän. Se, että esimerkiksi Imatran terästehtaalla tällä hetkellä on mahdollisuudet investoida,

Pöytäkirjan asiakohta PTK 41/2024 vp

on ollut pitkä tie. Toisaalta myös lupakäytäntöjen ja lain velvoitteiden mukaan tuleminen on ollut terästeollisuudelle kaakkoisessa Suomessa nimenomaan kilpailuvaltti, koska asiakkaat tällä hetkellä sitä puhtaampaa terästä haluavat ja toivovat saavansa.

Sen takia tällaisissa lainsäädäntökysymyksissä on otettava huomioon monta eri näkökulmaa, olipa kyse sitten siitä uusiutuvasta energiasta, siitä, kuinka säädetään lakia, miten luvitus järjestetään, niin että se on järkevää myöskin toimijoille, mutta myöskin niin, että se turvaa tämän ympäristön, joka siinä, vaikkapa tässä tapauksessa nyt terästehtaan ympärillä, on.

Eilen puhuin jo hiukan yön pikkutunteina kalastuksesta ja siitä, miten esimerkiksi Vuoksen taimen on pystytty elvyttämään. Kaikki nämä ovat toinen toisiinsa liittyviä kysymyksiä. Se, että terästehdas Imatralla voi hyvin, niin tällä hetkellä myös Vuoksen taimen voi erityisen hyvin kaupunkipuron myötä. Nämä eivät ole pois toinen toisiltaan vaan tukevat toinen toisiaan. Toivottavasti myös tällä yhteisellä askeleella päästään seuraavat sata vuotta eteenpäin niin taimenen kuin myöskin terästeollisuuden osalta kaakkoisessa Suomessa.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Sirén.

16.28 Saara-Sofia Sirén kok: Arvoisa puhemies! Tällä hallituksen direktiivillä on siis tausta tässä RED III -direktiivissä, joka on uusiutuvan energian direktiivi, ja sen kautta myöskin hallituksen omassa tavoitteessa siitä, että Suomesta tulisi puhtaan energian suurvalta. On ihan selvää ja varmasti kaikilla politiikan laidoilla jaettu yhteinen näkemys, että tarvitsemme lisää uusiutuvaa energiaa. Sitä tarvitaan lisää sellaisissa määrin, että lisätoimia ja uudentyyppeistä sääntelyä tarvitaan. Ja yksi keskeinen konkreettinen kärkitavoite hallituksella suhteessa tähän uusiutuvan energian, puhtaan energian, lisäämiseen liittyy nimenomaan lupamenettelyiden sujuvoittamiseen, niin ettei meillä ole pullonkauloja siinä, millä tavalla tätä uusiutuvaa, puhdasta energiaa saadaan. Tässä kohtaa esimerkiksi nämä samanaikaiset arvioinnit, yva-arviointi ja Natura-arviointi, ovat yksi konkreettinen esimerkki.

Tämä esitys on hyvä esimerkki myös siitä valtavan tärkeästä ja ajankohtaisesta pohdinnasta, jota tässä ajassa meidän päättäjien on tehtävä, liittyen ilmastoratkaisuihin, ilmastotoimiin ja toimiin luontokadon pysäyttämiseksi. Lähtökohta on ilmiselvä siinä, että luontokato ja ilmastomuutos ovat kytkeytyneet toisiinsa ja niitä pitää pystyä ratkaisemaan yhdessä. Samalla on niin, että me emme voi tehdä ilmastotoimia, jotka sitten vaikeuttavat tämän luontokadon ratkaisemista. Tätä tasapainoa haetaan ja hallitus on tässäkin esityksessä pyrkinyt hakemaan. Totta kai meidän on oltava tarkkoja siinä, millä tavalla uusiutuvan energian hankkeet vaikuttavat luontoon ympärillä tai vaikuttavat niihin suojelutavoitteisiin, mitä meillä on, ja tätä harkintaa ja näitä arviointeja näissä prosesseissa tehdään.

Nämä ovat, uskon, yhteisiä asioita, puoluerajat ylittäen. Lähtökohta on kuitenkin se, että uusiutuva energia on se suunta, mihin meidän on mentävä, ja tarvitaan sääntelykehikkoa ja prosessit, jotka mahdollistavat uusiutuvan energian lisäämisen Eurooppa-tasoisesti, Euroopassa, ja meillä kansallisesti Suomessa. Tämä esitys on nyt yksi osa tätä kokonaisuutta.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Huru.

16.31 Petri Huru ps: Kiitos, rouva puhemies! Kiitos esittelystä, arvoisa ministeri. Tässä hän on tarkoitus uusiutuvan energian hankkeiden luvitusta sujuvoittaa. Kysyisin lähinnä

Pöytäkirjan asiakohta PTK 41/2024 vp

siihen liittyen: Näettekö uhkana, että muiden investointien osalta mahdollisesti käsittelyajat voivat pidentyä? Ja toisaalta olisiko tätä syytä jatkossa laajentaa koskemaan myös näitä puhtaan siirtymän muita investointeja kuten esimerkiksi Harjavallassa olevaa BASFin akkumateriaalilaitosta, joka on nyt luvitusten takia seisonut? Kuinka tärkeänä näette, että hallitus puuttuu myös näihin ongelmiin? — Kiitos.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Juvonen.

16.32 Arja Juvonen ps: Arvoisa rouva puhemies! Tämän esityksen tarkoituksena on edistää uusiutuvan energian käytön mahdollisuutta ja luvituksen nopeuttamista ja sujuvoittamista. Kysyisin vielä ministeriltä: Kun uusiutuvan energian tuotantoon liittyy tuulivoimaloiden rakentaminen, niin on paljon puhuttu sitä, että Itä-Suomesta ei tuulivoimaloita löydy. Kyseessä on myös varmasti turvallisuuskysymys ja ymmärtääkseni myös Puolustusvoimille tärkeä asia siitä, että katvealueille ei voisi tuulivoimaloita rakentaa erityisesti sinne, missä tarvitaan tutkia ja missä täytyy olla hyvä näkyväisyys idänpuoleiseen Suomeen. Kysyisin siitä, miten näiden asioiden kanssa mennään eteenpäin.

Pidän tärkeänä sitä, että saamme Suomeen datakeskuksia. Ne vievät paljon kyllä energiaa ja sähköä, mutta sitten sillä saadulla hukkalämmöllä pystytään tuottamaan energiaa ja lämmittämään kaupunkien koteja ja asuntoja, niin että se on hyvä asia. Mutta kuten edellisessä puheenvuorossa nostin esille tämän ihmisten huolen siitä, miten tuulivoimaloita rakennetaan ja mihin ja että kuunnellaan maanomistajien ja asukkaiden ääntä, niin se on äärettömän tärkeää. Me kaikki varmasti olemme sitä mieltä, että fossiilisista polttoaineista on päästävä eroon, mutta on myös se, että emme unohda ihmistä siellä keskellä, jotka sitten lähellä tuulivoimaloita asuvat. Kuullaan myös heidänkin huolensa.

Mutta tämä Itä-Suomen tilanne kiinnostaa, miten sinne mahdollisesti rakennetaan. Viitostien toisella puolella ei tuulivoimaloita näe. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Kinnari ja sen jälkeen ministeri, mikäli hän haluaa puheenvuoron käyttä. — Edustaja Kinnari, olkaa hyvä.

16.34 Teemu Kinnari kok: Joo. — Kiitos, rouva puhemies! Ja kiitos ministerille esittelystä.

Nimenomaan, esityshän pitää sisällään sen ison hallitusohjelmakirjauksen, eli luvitusten sujuvoittaminen, ja erityisen tärkeää se on nyt näissä energia-asioissa. Pitää tunnistaa merkittävästi muuttunut energiapoliittinen tilanne. Venäjän hyökkäyssota käynnisti monta päällekkäistä kriisiä, ja yksi on tietysti tämä energiakriisi. Se näkyy Suomessa nyt monella tavoin: sähkömarkkinoiden häiriöinä, mutta sitten kun mennään kiinteisiin polttoaineisiin ja lämmöntuotantoon, niin se on näkynyt tietysti tässä nyt lisääntyvänä puunkäytönä. Ja kun tässä viitattiin biomassan käyttöön ja ehkä sen hyväksyttävyyden näkökulmaan, niin kyllä meidän kuuluu tunnustaa ja ymmärtää, että tässä ajan hetkessä näitä metsäbiomassoja me tulemme tarvitsemaan jatkossakin. [Petri Huru: Juuri näin!] Mutta toki tämmöinen polttoon perustuva lämmöntuotanto tulee aikanaan vähenemään. Tässä on joka tapauksessa jonkunmoinen siirtymäaika, ja pitää ymmärtää, että se on omavaraisuus-, huoltovarmuuskysymys mitä pikemminkin.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 41/2024 vp

Mutta oikeastaan kysymys vielä ministerille: miltä nyt näyttää näitten uusiutuvien energiatuotantojen investointien tilanne? Siinä on tiedossa, että niitä on tänne tavoiteltu, mutta kysymys kuuluu, että mikä on nyt viime hetken arvio. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Ministeri Mykkänen, olkaa hyvä.

16.36 Ympäristö- ja ilmastoministeri Kai Mykkänen: Arvoisa puhemies! Kiitos hyvistä huomioista. Valiokunta varmasti tarkastelee asioita tarkemminkin. Ja ensinnäkin täytyy tietysti korostaa, että tämä on vain yksi pieni palikka laajemmassa uusiutuvan energian ja puhtaiden investointien luvituksen sujuvoittamishankkeissa ja todella liittyy nyt tähän RED III -direktiiviin.

Tässä muun muassa edustaja Huru nosti esille sen, voiko sitä ajatella niin, että jos nostetaan uusiutuvan energian hankkeita etusijalle, niin se olisi muilta investoineilta pois. Sanoisin, että tällaista huolta en näkisi, ennen kaikkea sen takia, että tässä nyt merkittäviä kysymyksiä on se, että voidaan tehdä ympäristövaikutusten arviointi ja Natura-arviointi samassa ja selkeytetään erityisesti lintuihin kohdistuvien riskien määrittelyä näissä hankkeissa. Se ei tavallaan hidasta minkään teollisen investoinnin toteuttamista. Ja se, että nyt nähdään aina erittäin tärkeän yleisen edun mukaisina nämä hankkeet, voi toki jossain kohtaa vaikuttaa myös käsittelyyn mutta pikemminkin siihen, milloin tulkitaan mikäkin haitta sallituksi.

Pikemminkinhan meillä on tällainen tietynlainen muna—kana-ongelma, mihin tässä myös edustaja Kinnari viittasi: se, että meillä sinänsä on pystytty lisäämään sähköntuotantoa merkittävästi noin kokonaiskapasiteettina sekä Olkiluoto kolmosen tultua verkkoon että myös eittämättä tuulivoiman kapasiteetin moninkertaistuttua viimeisen viiden vuoden aikana, on keskeinen syy siihen, miksi meillä on kiinnostusta investoida kyllä myös jalostavan teollisuuden hankkeisiin. Tässä mainittiin nyt Ovakon jatkoinvestointi tuolla Imatran suunnalla, joka kertoo sitoutumisesta tänne. Eilen kuultiin myös Hitachin eli entisen ABB:n muuntamotuotannon 170 miljoonan euron kokoinen investointipäätös Suomeen ja niin edelleen. Ja tietysti toivomme, että saamme näitä miljardiluokan investointeja liikkeelle myös hallituksen verohuojennusesityksen vauhdittamana, joka kehysriihessä päätettiin.

Hallitus on myös tuomassa nyt ihan lähiaikoina itse asiassa rakennuslain korjaussarjan yhteydessä tällaisen puhtaan siirtymän investointien sijoittumislupamenettelyn, joka loisi kunnille myös mahdollisuuden niin halutessaan tehdä yhdessä luvitus- ja kaavoituspäätöksiä yhdessä sujuvammassa luvassa silloin, kun puhutaan tämmöisestä merkittävästä työpaikkoja ja puhdasta siirtymää edistävästä investoinnista.

Täällä edustaja Juvonen ja osin muutkin kysyivät tuulivoiman ja aurinkovoiman sijoittelukysymyksistä. Hallitusohjelma tunnistaa sinänsä hyvin myöskin tämän kysymyksen siitä, että yleinen hyväksyttävyys tuulivoimalle on tärkeä osa ja täytyy myös ikään kuin oikeudenmukaisuutta varmistaa näissä asioissa. Meillä on tulossa lunastuslain kautta lunastuskorvausten nosto erityisesti siirtolinjoihin vaikuttavana tekijänä tai siirtolinjojen maa-alueille, maata omistavien kannalta vähimmäisetäisyys asutukseen. Meillä on tulossa yvarajan tarkistus teollisten tuulivoimahankkeiden osalta, purku- ja ennallistamisrahoitukset tulevat pakollisiksi ja tuulivoima osallistuu myös kapasiteettimekanismin rahoittamiseen. Tätä kautta tässä mennään tältä osin eteenpäin, se on tärkeää. Aurinkovoimaa ohjataan muualle kuin ruuantuotanto- tai metsäalueille.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 41/2024 vp

Ja kun tässä edustaja Kallio erityisesti sanoi, aivan oikein, sinänsä hyvän kysymyksen, onko meillä sitten ollut ongelmaa tuulivoiman luvittamisessa, kun sitä on kuitenkin syntynyt paljon viime vuosina, niin sanoisin, että kyllä toisaalta sitten täytyy muistaa, että esimerkiksi siellä Itä-Suomessa, jossa eittämättä Puolustusvoimien legitiimit tarpeet ovat olleet keskeinen rajoite, on Puolustusvoimat myöntäneetkin mahdollisuuksia tuulivoimaan. Mutta aika usein siellä ovat sitten muista syistä hankkeet kutistuneet tai menneet mahdottomiksi, jolloin kyllä sinänsä, jos halutaan monipuolisesti Suomessa myös uusiutuvaa energiaa rakentaa, tämäntyyppisillä asioilla, joista tässä esityksessä on kyse, voi olla merkitystä myös esimerkiksi siinä, että niitä harvoja paikkoja, jotka on Itä-Suomessa jo nykyisillä menettelyillä mahdollista maanpuolustuksen kannalta ottaa käyttöön, pystytään siihen hieman paremmin käyttöön ottamaan.

Kysyttiin myös, mitä kuuluu tälle Itä-Suomen tuulivoimatilanteelle. Siinähan meillä on puolustusministerin kanssa yhdessä asetettu virkatyöryhmä, joka juhannukseen mennessä on vastuussa oikeastaan rehellisesti katsomaan, mikä on mahdotonta ja mikä on mahdollista, ja sitten, miten se, mikä on mahdollista, voitaisiin järkevästi rahoittaa. Yhtälöhän ei tietenkään ole helppo, koska hallitus ei missään nimessä halua tehdä kompromisseja meidän aluevalvontakyvyn osalta. Meidän täytyy pystyä näkemään ja myöskin siirtämään meidän aluevalvonnan kyvykkyyksiä tuolla itäisellä vyöhykkeellä. Mutta samaan aikaan toki etsitään mahdollisuuksia siihen, miten voidaan edistää energiantuotantoa ja sen osana tuulivoimaa, mutta myös muita muotoja, jotka ovat helpommin sovitettavissa tähän tutka-valvontaan, aurinkovoimaa, tietysti myös ydinvoiman eri kokoluokkia ja näin poispäin. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Kiitokset ministerille vastauksesta. — Tässä vaiheessa asian käsittely keskeytetään, koska aika, jonka olemme tähän varanneet tässä vaiheessa, on päättynyt. Asian käsittelyä jatketaan tässä istunnossa muiden asiakohtien jälkeen.

Asian käsittely keskeytettiin kello 16.41.

Asian käsittelyä jatkettiin kello 22.56.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Nyt jatketaan aiemmin tässä istunnossa keskeytetyn asiakohdan 7 käsittelyä.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin ympäristövaliokuntaan.